

Streszczenie pracy doktorskiej

Mateusz Tomasz Olejnik

„Dzielnica krakowska ZTG. „Sokół” w Polsce w latach 1921-1939”

Promotor: prof. dr hab. Andrzej Chwalba

W 1867 roku we Lwowie powstało pierwsze polskie Towarzystwo Gimnastyczne „Sokół”. Do I wojny światowej ruch sokoli objął ziemie wszystkich zaborów oraz skupiska polonijne na obczyźnie. W 1919 roku trzy związki sokole podjęły decyzję o połączeniu się w Związek Towarzystw Gimnastycznych „Sokół” w Polsce z siedzibą w Warszawie. Został on podzielony na sześć dzielnic krajowych. Jedną z nich była dzielnica krakowska z siedzibą w Krakowie utworzona 27 lutego 1921 roku. Przez większość czasu składała się z 6-7 okręgów, liczących łącznie ok. 80-90 gniazd i ok. 7 000-10 000 członków. Była to mała dzielnica, ale dysponująca bogatym zapleczem w postaci licznych nieruchomości. Działacze sokoli stanowili nierzadko lokalną elitę, a sokolnie skupiały w sobie życie kulturalne i sportowe licznych miast i miasteczek. Gniazda prowadziły szeroką działalność obejmującą prowadzenie zajęć gimnastycznych, rozwijanie wielu dyscyplin sportowych, przysposobienie wojskowe, organizację orkiestr, chórów, kół dramatycznych, prowadzenie kin, urządzenie festynów, koncertów, wycieczek oraz imprez o charakterze patriotycznym i rozrywkowym. Organizacja sokoła podkreślała swoją obecność w społeczeństwie poprzez częsty udział swoich umundurowanych członków w lokalnych i państwowych uroczystościach, a także przeprowadzanie masowych zjazdów sokołów – tzw. zlotów. Były one organizowane na szczeblu dzielnicowym oraz okręgowym. Dbano o podnoszenie kompetencji kadr instruktorskich „Sokoła” organizując dla nich kursy specjalistyczne. Ze względu na swoje atrakcyjne położenie dzielnica często gościła kursantów poziomu związkowego (ogólnopolskiego). W samym Związku wyróżniała się poziomem narciarstwa, wioślarstwa, strzelectwa oraz tenisa ziemnego. Sekcje tematyczne gniazd sokolich należały do licznych związków sportowych, nierzadko stanowiąc pod względem liczebnym najpoważniejszą ich część. Uniwersalność i masowość ćwiczeń fizycznych proponowanych przez „Sokoła” utrudniała osiągnięcie wyjątkowych rezultatów sportowych. Pomimo to w niektórych dyscyplinach dominowano (gimnastyka) lub stanowiono czołówkę (skoki narciarskie). Działalność dzielnicy została nagle przerwana przez wybuch wojny w 1939 roku.

Mateusz Olejnik 4.05.2022 r.

Summary of the doctoral dissertation

Mateusz Tomasz Olejnik

"The Krakow district of ZTG. "Sokół" in Poland in the years 1921-1939"

Prof. dr hab. Andrzej Chwalba

In 1867, the first Polish Gymnastic Society "Sokół" („Falcon”) was established in Lwów. Until World War I, the falcon movement embraced the territories of all partitions and Polish communities abroad. In 1919, three falcon unions decided to merge into the Association of Gymnastic Societies "Sokół" in Poland with its seat in Warsaw. It was divided into six national districts. One of them was the Krakow district with its seat in Krakow, established on February 27, 1921. Most of the time it consisted of 6-7 districts, totaling approximately 80-90 nests and approximately 7,000-10,000 members. It was a small district, but with rich infrastructure in the form of numerous real estates. Falcon activists often constituted the local elite, and falconry concentrated the cultural and sports life of numerous cities and towns. The nests conducted a wide range of activities, including conducting gymnastic classes, developing many sports disciplines, military training, organizing orchestras, choirs, drama clubs, running cinemas, organizing festivals, concerts, trips, and patriotic and entertainment events. The falcon organization emphasized its presence in the society by frequent participation of its uniformed members in local and state ceremonies, as well as by carrying out mass falcon conventions - the so-called rallies. They were organized at the district and district level. Care was taken to raise the competences of "Sokół" instructors by organizing specialist courses for them. Due to its attractive location, the district often hosted students of the union level (nationwide). In the Association itself, she distinguished herself by the level of skiing, rowing, shooting and tennis. Thematic sections of falcon nests belonged to numerous sports associations, often constituting the most important part of them in terms of numbers. The universality and mass of physical exercises proposed by "Sokół" made it difficult to achieve exceptional sports results. Nevertheless, some disciplines were dominated (gymnastics) or were at the forefront (ski jumping). The activity of the district was suddenly interrupted by the outbreak of the war in 1939.

Mateusz Olejnik 4.05.2022

Mateusz Olejnik